

การพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สำหรับนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา*

Career Maturity Development By Group Career Counseling For Undergraduate Student in Burapha University

นายไพบุลย์ บุญล้อม**

ดร.วรากร ทรัพย์วิระปรกรณ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่สมัครใจเข้ารับการปรึกษาจำนวน 21 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการปรึกษา ระยะหลังการปรึกษา และระยะติดตามผล เครื่องมือที่ใช้คือแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพของ จอห์น โอ ไครท์ส ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชุด คือแบบวัดเจตคติในการเลือกอาชีพและแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ และโปรแกรมการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และเมื่อพบความแตกต่างเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni

ผลการวิจัยพบว่านิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีการพัฒนา วุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ในระยะติดตามผลสูงขึ้นและสูงกว่าก่อนการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในระยะก่อนและหลังการปรึกษามีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: วุฒิภาวะทางอาชีพ, การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

Abstract

The purpose of this research was to study the results of students' career maturity development in Burapha University, using group career counseling. The sample used in this study consisted of 21 fourth year students. The instruments were career maturity inventory (CMI) by John O. Crites which is divided into two sets, the attitude test and competence test in career choosing and group career counseling program. The data collection procedure was divided into 3 phases, pre-test, post-test and follow-up phases. The data were analyzed by repeated-measure

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

on the same element. The comparison of average with Bonferroni method will be utilized when find the difference of average result.

The results of research indicates, the sample demonstrated significantly at .05 level on higher attitude and competence in career choosing score in the follow-up phase than pre-test phase but there was no significance difference between pre-test and post-test phase.

Keyword: Career maturity development, Group career counseling

บทนำ

งานหรืออาชีพถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ ชื่อเสียงและส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพจึงถือว่ามี ความสำคัญ เพราะถือเป็นการวางแผนเข้าสู่อาชีพ ทำให้ บุคคลเข้าใจบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัดของตน ก่อนที่จะก้าวออกไปสู่การประกอบอาชีพจริง บุคคลที่มีความพร้อมถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทาง อาชีพ การศึกษาจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผน และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ในอนาคต เมื่อบุคคลเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง จะทำให้มีความสุขและความก้าวหน้าในการทำงาน การ เริ่มต้นวางแผนขณะที่กำลังศึกษาอยู่จะช่วยให้สามารถ กำหนดทิศทางการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ ไม่ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานภายหลังสำเร็จการศึกษา (อรอนงค์ รัชญะวัน, 2548, หน้า 1-2)

จากระบบโครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย ในปัจจุบันพบว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและ การว่างงานแฝงขึ้น ซึ่งสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งคือ จำนวน ผู้สำเร็จการศึกษาที่เพิ่มขึ้นมาก จากการสำรวจการมี งานทำของบัณฑิตประจำปี 2553 โดยทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าในจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 103,926 คน มีบัณฑิตที่ทำงานแล้ว 72,668 คน (ร้อยละ 69.92) กำลังศึกษาต่อ 4,972 คน (ร้อยละ 4.78) และที่ยังไม่

ได้ทำงานและศึกษา 26,286 คน (ร้อยละ 25.29) ซึ่ง สาเหตุส่วนใหญ่ที่บัณฑิตยังไม่ได้ทำงานคือ ยังไม่ประสงค์ จะทำงาน ร้อยละ 35.86 รอการพิจารณาร้อยละ 32.86 หางานทำไม่ได้ร้อยละ 19.58 และสาเหตุอื่น ๆ ร้อยละ 11.86 นอกจากนี้จากผลการสำรวจยังพบว่าบัณฑิตที่ ทำงานแล้วร้อยละ 34.03 ไม่พึงพอใจในอาชีพที่ตนเองทำ อยู่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การที่บัณฑิตจบใหม่ไม่สามารถหางาน ทำได้หรือไม่พึงพอใจในอาชีพที่ตนเองทำอยู่มีผลมาจาก การเลือกอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ขาดเจตคติที่ดี ต่อการเลือกอาชีพ รวมถึงขาดวุฒิภาวะทางอาชีพด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่ามี การว่างงานแฝงหรือการ ทำงานต่ำกว่าระดับการศึกษา ทำให้มีรายได้ต่ำกว่าที่ควร จะได้รับ ซึ่งกลุ่มแรงงานจบใหม่ในระดับปริญญาตรีหรือ สูงกว่าได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะในสาขาวิชา ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เห็น ได้จากผลการสำรวจการทำงานของประชากรประจำปี 2554 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีผู้ที่จบการ ศึกษาในระดับอุดมศึกษามากที่สุดคือ 79,000 คน เมื่อ พิจารณาอัตราการว่างงานพบว่า ระดับอุดมศึกษามีอัตรา การว่างงานสูงที่สุดคือ ร้อยละ 1.2 นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้ว่างงานในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าคิดเป็น 2 เท่า ของจำนวนแรงงานที่สถานประกอบการต้องการ สาเหตุ นี้ อาจทำให้กลุ่มแรงงานจบใหม่ต้องทำงานที่ใช้ความรู้ ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่จบมาหรือรายได้จากการทำงาน ต่ำกว่าที่ควรจะได้รับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนทางการศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้บัณฑิตจบใหม่ประสบปัญหา หากบัณฑิตเหล่านี้ไม่ได้รับการวางแผนหรือเลือกอาชีพที่เหมาะสมย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่อาชีพได้ ดังนั้นบัณฑิตที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถก้าวออกไปสู่โลกของอาชีพได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ซูเปอร์ (Super, 1960, pp. 31-37) ได้อธิบายว่าปัญหาในการเลือกอาชีพของนิสิตส่วนใหญ่เกิดจากระบวนการพัฒนาการทางอาชีพที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นของชีวิต เนื่องจากบุคลิกภาพ ความแตกต่างกันทั้งด้านความสามารถและบุคลิกภาพ การตัดสินใจเลือกอาชีพจึงมีความแตกต่างกัน การเลือกอาชีพถือเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดชีวิต ซูเปอร์ได้แบ่งกระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพออกเป็น 5 ระยะ คือ ระยะการเจริญเติบโต ระยะการสำรวจ ระยะเริ่มต้นประกอบอาชีพ ระยะรักษาความมั่นคงในอาชีพ และระยะเสื่อมถอย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไครท์ส ที่อธิบายว่า การเลือกอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน นิสิตระดับอุดมศึกษาอยู่ในช่วงระหว่างระยะการสำรวจถึงระยะเริ่มต้นประกอบอาชีพ บุคคลที่อยู่ในระยะนี้ควรมีความพร้อมที่จะเข้าสู่อาชีพ เสาะหาความรู้และประสบการณ์เพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน ตระหนักต่อโอกาสและความเป็นไปได้ในการเข้าสู่อาชีพ แก้ไขปัญหา ตัดสินใจเลือกอาชีพ และปรับตัวให้เข้ากับอาชีพที่ตนเลือกได้ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมารวมเรียกว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ (Career maturity) การมีวุฒิภาวะทางอาชีพจะช่วยให้ นิสิตรู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกของอาชีพ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมตามกระบวนการเลือกอาชีพของไครท์ส ที่ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ เจตคติในการเลือกอาชีพและความสามารถในการเลือกอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความคงที่ในการเลือกอาชีพและตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง การพัฒนา

วุฒิภาวะทางอาชีพจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างตัวเอง สร้างความพร้อมและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ นอกจากนี้การมีวุฒิภาวะทางอาชีพยังถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และเป็นรากฐานสำคัญของความสุขและความสำเร็จอีกด้วย

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Group career counseling) เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยเหลือบุคคลที่มีความต้องการอยากจะทำปัญหาด้านอาชีพ ให้มาปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง พิจารณาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยส่งเสริมวุฒิภาวะทางอาชีพ และพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลให้สามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจกระบวนการเลือกอาชีพ เพื่อให้การเลือกอาชีพเป็นไปด้วยความมั่นใจ เกิดพัฒนาการทางอาชีพที่สมวัย สามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกอาชีพได้ โดยแบ่งกระบวนการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ออกเป็น 5 ขั้น คือ ขั้นการรู้จักตนเอง ขั้นการรู้จักข้อมูลทางอาชีพ ขั้นการตั้งเป้าหมายทางอาชีพ ขั้นการวางแผนอาชีพ และขั้นการแก้ปัญหาทางอาชีพ สำหรับในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา โดยระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะศึกษาผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลต่อการพัฒนา วุฒิภาวะทางอาชีพ การตระหนักรู้ในอาชีพ ความพร้อมทางอาชีพ และการตัดสินใจเลือกอาชีพ ส่วนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพและความสนใจในอาชีพ รวมถึงรูปแบบการวางแผนชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพให้เหมาะสมกับวัย สามารถนำไปช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองได้

มหาวิทยาลัยบูรพามีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีความพร้อมทั้งด้านความรู้และคุณธรรม เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ผู้วิจัยในฐานะนักแนะแนวการศึกษา และอาชีพ กองกิจการนิสิต รับมอบหมายงานด้านงานแนะแนวและจัดหางาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการช่วยเหลือนิสิตที่มีปัญหาทางอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทางอาชีพให้แก่นิสิตในระดับอุดมศึกษา จากการทำงานที่ผ่านมาพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ที่เข้ามาขอรับคำปรึกษาด้านอาชีพ คือนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาและออกไปสู่โลกของการประกอบอาชีพ โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ นิสิตมีความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่แน่ใจเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองจะเลือกทำในอนาคต รวมถึงขาดข้อมูลด้านอาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตระดับอุดมศึกษาควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ค้นหาจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและเป็นการเตรียมความพร้อมในการออกไปประกอบอาชีพในอนาคต จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การพัฒนาคุณภาพทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ส่วนใหญ่จะศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพิสูจน์ผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มว่าส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยทั้งหมดยืนยันข้อมูลเดียวกันว่าสามารถส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยบูรพายังขาดกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในเรื่องนี้จึงสนใจที่จะศึกษาและนำกระบวนการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพของนิสิตให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้วิจัยได้ออกแบบโปรแกรมการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มให้เข้ากับบริบทของนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่เตรียมออก

ไปสู่โลกของการทำงาน เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือนิสิตให้มีคุณภาพทางอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา อันเกิดจากกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา ที่เข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ในช่วงก่อนได้รับการปรึกษา หลังเสร็จสิ้นกระบวนการปรึกษา และติดตามผลหลังการปรึกษา 3 สัปดาห์
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ในช่วงก่อนได้รับการปรึกษาหลังเสร็จสิ้นกระบวนการปรึกษา และติดตามผลหลังการปรึกษา 3 สัปดาห์

สมมติฐานของการวิจัย

1. นิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีคุณภาพทางอาชีพด้าน เจตคติในการเลือกอาชีพ ในระยะหลังการปรึกษาสูงกว่าก่อนการปรึกษา
2. นิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีคุณภาพทางอาชีพด้าน เจตคติในการเลือกอาชีพในระยะหลังติดตามผลสูงกว่าก่อนการปรึกษา
3. นิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีคุณภาพทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ในระยะหลังการปรึกษาสูงกว่าก่อนการปรึกษา

4. นิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพในระยะหลังติดตามผลสูงกว่าก่อนการปรึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ แบบกลุ่ม
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ วุฒิภาวะทางอาชีพ ประกอบด้วย เจตคติในการเลือกอาชีพ และความสามารถในการเลือกอาชีพ

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลององค์ประกอบเดียวแบบวัดซ้ำ (Single-Factor Experimental Having Repeated Measures on the Same Elements) (Winner, Brown, & Michels, 1991, p. 222) เพื่อเปรียบเทียบผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อวุฒิภาวะทางอาชีพในระยะก่อนการทดลองหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เข้ารับการปัจฉิมนิเทศในปีการศึกษา 2554

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เข้ารับการปัจฉิมนิเทศในปีการศึกษา 2554 และสมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity Inventory: CMI) ของ John O. Crites ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชุด คือแบบวัดเจตคติในการเลือกอาชีพ จำนวน 50 ข้อ และแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ จำนวน 100 ข้อ
2. โปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระยะก่อนการทดลอง
ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมพันธภาพที่แจ่มชัดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันในการเข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ ผลที่ได้ถือเป็นคะแนนระยะก่อนการทดลอง (Pretest)
2. ระยะหลังการทดลอง
ดำเนินการตามโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพทั้งหมด 9 ครั้ง เมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรม นำแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบทันที ผลที่ได้ถือเป็นคะแนนระยะหลังการทดลอง (Posttest)
3. ระยะติดตามผล
ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างภายหลังดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นแล้วเป็นเวลา 3 สัปดาห์ เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ ผลที่ได้ถือเป็นคะแนนระยะติดตามผล (Follow Up)

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

สัปดาห์ที่	1	2-5	6	7	8	9
การดำเนินการทดลอง	ทดสอบก่อน (Pretest)	ดำเนินการตามโปรแกรม 9 ครั้งและทดสอบหลัง (Posttest)				ติดตามผล (Follow Up)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและความสามารถในการเลือกอาชีพด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระยะ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Analysis of Variance) (Howell, 2007, pp. 440-448) และเมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni (Howell, 2007, p.375)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพ ก่อนการปรึกษา หลังการปรึกษา และติดตามผล

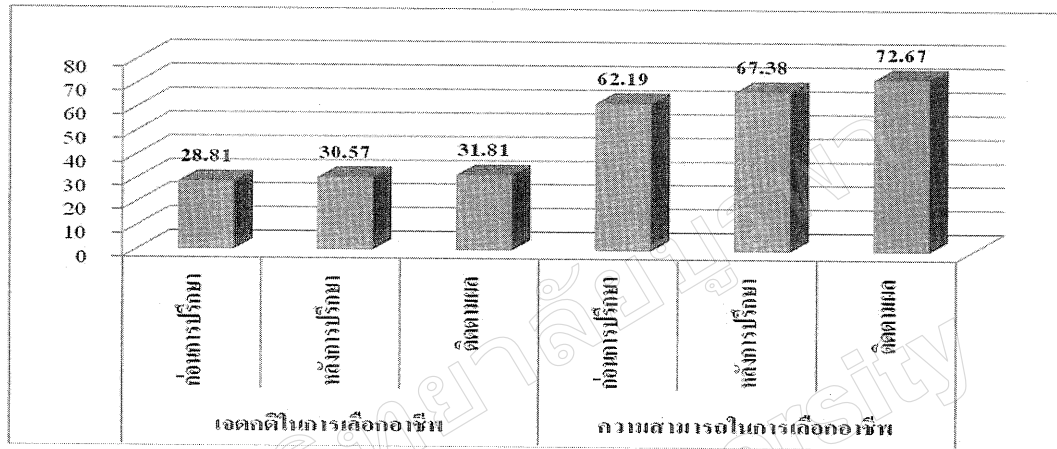
ในระยะก่อนการปรึกษา กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.81 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.50 ระยะหลังการปรึกษาคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.57 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.70 ในระยะติดตามผลคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.81 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.20 ส่วนด้านความสามารถในการเลือกอาชีพพบว่า ระยะก่อนการปรึกษามีคะแนนคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.19 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.36 ระยะหลังการปรึกษาคิดเป็นค่าเฉลี่ย เท่ากับ 67.38 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.05 ระยะติดตามผลคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.67 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.56 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ทั้ง 3 ระยะ

วุฒิภาวะทางอาชีพ	ระยะ					
	ก่อนการปรึกษา		หลังการปรึกษา		ติดตามผล	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ	28.81	5.50	30.57	4.70	31.81	4.20
ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ	62.19	18.36	67.38	9.05	72.67	6.56

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพในระยะหลังการปรึกษาเท่ากับ 30.57 มีค่าสูงกว่าในระยะก่อนการปรึกษา 1.76 และในระยะติดตามผลเท่ากับ 31.81 สูง

กว่าระยะก่อนการปรึกษา 3.00 ส่วนด้านความสามารถในการเลือกอาชีพระยะหลังการปรึกษาเท่ากับ 67.38 มีค่าสูงกว่าในระยะก่อนการปรึกษา 5.19 และในระยะติดตามผลเท่ากับ 72.67 สูงกว่าระยะก่อนการปรึกษา 10.48 ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ทั้ง 3 ระยะ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ

พบว่าระยะก่อนการปรึกษา หลังการปรึกษา และระยะติดตามผล มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคุณลักษณะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ทั้ง 3 ระยะ

Source	SS	df	MS	F	Sig.
Between subject	1114.413	20			
Interval	95.460	2	47.730	6.694*	.003
Error	285.206	40	7.130		

* ที่ระดับนัยสำคัญ .05

เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วย วิธี Bonferroni พบว่านิสิตที่ได้รับการปรึกษาทางจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในระยะหลังการปรึกษาและการปรึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ทั้ง 3 ระยะด้วย วิธี Bonferroni

เจตคติในการเลือกอาชีพ		MD	Std. Error	Sig.
ก่อน	หลัง	-1.762	.804	.122
	ติดตามผล	-3.000*	.964	.016
หลัง	ก่อน	1.762	.804	.122
	ติดตามผล	-1.238	.679	.250
ติดตามผล	ก่อน	3.000*	.964	.016
	หลัง	1.238	.679	.250

* ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพพบว่า ระยะก่อนการปรึกษา หลังการปรึกษา และระยะติดตามผล ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ

ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ทั้ง 3 ระยะ

Source	SS	df	MS	F	Sig.
Between subject	5850.603	20.000			
Interval	1152.413	1.263	912.678	6.794*	.011
Error	3392.254	25.253	134.328		

* ที่ระดับนัยสำคัญ .05

เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธี Bonferroni พบว่านิสิตที่ได้รับการศึกษาทางจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพในระยะ

ติดตามผลสูงกว่าก่อนการปรึกษาและสูงกว่าหลังการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในระยะหลังการปรึกษาและก่อนการปรึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ทั้ง 3 ระยะด้วยวิธี Bonferroni

ความสามารถในการเลือกอาชีพ		MD	Std. Error	Sig.
ก่อน	หลัง	-5.190	3.431	.438
	ติดตามผล	-10.476*	3.242	.013
หลัง	ก่อน	5.190	3.431	.438
	ติดตามผล	-5.286*	1.396	.003
ติดตามผล	ก่อน	10.476*	3.242	.013
	หลัง	5.286*	1.396	.003

* ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปผลการวิจัย

1. นิสิตที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้าน เจตคติในการเลือกอาชีพในระยะติดตามผลสูงขึ้นและสูงกว่าก่อนการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในระยะก่อนการปรึกษาและหลังการปรึกษามีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ในการเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นิสิตที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพในระยะติดตามผลสูงขึ้นและสูงกว่าระยะก่อนและระยะหลังการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในระยะก่อนการปรึกษาและหลังการปรึกษามีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงว่า นิสิตที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพในระยะก่อนการปรึกษา หลังการปรึกษา และระยะติดตามผลเพิ่มสูงขึ้นและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni พบว่า นิสิตที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพในระยะติดตามผลสูงขึ้นและสูงกว่าก่อนการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ของการวิจัย แต่ในระยะหลังการปรึกษากับก่อนการปรึกษา พบว่านิสิตมีวุฒิภาวะทางอาชีพในระยะหลังการปรึกษาสูงกว่าก่อนการปรึกษา แต่ทั้ง 2 ระยะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ของการวิจัย

สำหรับด้านความสามารถในการเลือกอาชีพก็ให้ผลเช่นเดียวกัน คือ นิสิตที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยา

ทางอาชีพแบบกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอาชีพในระยะก่อนการปรึกษา หลังการปรึกษาและระยะติดตามผลเพิ่มขึ้นและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni พบว่านิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพในระยะติดตามผลสูงขึ้นและสูงกว่าก่อนการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 ของการวิจัย แต่ในระยะหลังการปรึกษากับก่อนการปรึกษา พบว่านิสิตมีวุฒิภาวะทางอาชีพในระยะหลังการปรึกษาสูงกว่าก่อนการปรึกษา แต่ทั้ง 2 ระยะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 ของการวิจัย ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 และ 3 ของการวิจัย อาจเกิดจากข้อจำกัดเรื่องเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจจะน้อยเกินไป ทำให้บางกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถหาข้อมูลที่หลากหลายมานำเสนอได้ รวมถึงช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่นิสิตกำลังจะสอบปลายภาค อาจทำให้นิสิตเกิดความกังวลจึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพได้

ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษามาแล้วทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ศุภชัย อิทธิปาตานนท์ (2540) ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดของจอห์น โอ ไครท์ส แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่านิสิตที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคาตาลินา ดี แอคชินาด (Catalina D' Achinard, 2005) ซึ่งศึกษาการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของวัยรุ่น โดยใช้ทฤษฎี

พัฒนาการอาชีพของซูเปอร์ เครื่องมือ คือ แบบทดสอบ Career Maturity Inventory (CMI) และแบบทดสอบ Career Development Inventory (CDI) ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาทางอาชีพมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการศึกษา แต่งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง เพื่อตรวจสอบว่าโปรแกรมการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่สร้างขึ้นมานั้นให้ผลในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษา แต่สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพในกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจที่อยากจะพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของตนเองอย่างแท้จริง โดยสร้างโปรแกรมตามแนวคิดของจอห์น โอ ไครท์ส และออกแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่กำลังเตรียมตัวออกไปสู่โลกของการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยศึกษาผลการวิจัยใน 3 ระยะที่ต่อเนื่องกัน คือ ระยะก่อนการปรึกษา ระยะหลังการปรึกษา และระยะติดตามผล ทั้งนี้เพื่อต้องการศึกษาว่าผลการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีผลยั่งยืนหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนแนวคิดในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มว่า สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพให้แก่บัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้นำทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1990, pp.197-199) และแนวคิดในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของไครท์ส (Crites, 1931, pp. 217-223) มาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สาเหตุที่ทำให้นิสิตมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นอาจจะมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. บรรยากาศของการสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่ม

2. โครงสร้างของโปรแกรมการพัฒนาวุฒิกภาวะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม บรรยากาศของการสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่ม ผู้วิจัยในฐานะผู้นำกลุ่มให้ความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง ทั้งสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกภายในกลุ่ม เพราะสัมพันธภาพที่ดีจะทำให้สมาชิกรู้สึกอบอุ่นใจ เกิดความรู้สึกประทับใจ ไว้วางใจ พร้อมที่จะเปิดเผยและสำรวจตนเอง ทำให้สมาชิกกล้าแสดงความรู้สึกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กล้าให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (มัลลิวรี อุดลวัฒน์ศิริ, 2552, 61-68 ; วัชรวิทย์ ทรัพย์มี, 2523, 110-111) จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยใช้กิจกรรม “อย่ากรู้จักฉัน-อย่ารู้จักเธอ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกและผู้นำกลุ่ม ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

โครงสร้างของโปรแกรมการพัฒนาวุฒิกภาวะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดของ John O. Crites (1981) และแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Super (1990) โดยโปรแกรมมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง เน้นความสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกและผู้นำกลุ่ม โดยแบ่งกระบวนการออกเป็น 5 ขั้นตอน (Crites, 1981, pp. 217-223) และสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ขั้นการรู้จักตนเอง (Self-appraisal) เพื่อให้บัณฑิตที่เข้ารับการปรึกษาได้สำรวจความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม จุดเด่น เป้าหมายในชีวิต ทำให้นิสิตเข้าใจอัตมโนทัศน์ของตนชัดเจนยิ่งขึ้นจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม กิจกรรมที่ให้นิสิตทำร่วมกันคือ การสำรวจความสนใจในอาชีพของตนเอง

สำรวจค่านิยม สำรวจบุคลิกภาพ สำรวจภาพรวมและจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง

การสำรวจความสนใจในอาชีพของตนเอง กิจกรรมนี้ใช้แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ SDS (Self Directed Search) ของฮอลแลนด์ และแบบสำรวจค่านิยมในการทำงาน จากนั้นให้นิสิตพิจารณาผลและอภิปรายผลที่ได้ว่าสอดคล้องกับความสนใจและค่านิยมของตนเอง

สำหรับกิจกรรม การสำรวจบุคลิกภาพและสำรวจภาพรวมและจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพของมายเออร์-บริกส์ (The Myers – Briggs Type Indicator : MBTI) และทำกิจกรรม “สำรวจภาพรวมและจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง” ให้สมาชิกอภิปรายผลที่ได้ว่าสอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองหรือไม่ ส่วนกิจกรรม “สำรวจภาพรวมและจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง” เพื่อให้สมาชิกได้พิจารณาจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองว่าจะทำอะไรให้ไปสู่จุดมุ่งหมายนั้นได้ โดยนำผลจากการสำรวจความสนใจในอาชีพ ค่านิยมในการทำงานและบุคลิกภาพมาผสมผสานเป็นภาพรวมของตนเอง เพื่อนำไปสู่การตั้งเป้าหมายในการเลือกอาชีพ ก่อนการจบกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยให้สมาชิกไปรวบรวมข้อมูลทางอาชีพตนตั้งเป้าหมายไว้ โดยศึกษารายละเอียดของงาน สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ เพื่อนำข้อมูลมาอภิปรายในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป ซึ่งอภิปรายผลการดำเนินการได้ดังนี้

2. ขั้นการรู้ข้อมูลทางอาชีพ (Occupational information) เพื่อให้สมาชิกได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น ลักษณะของงาน เงื่อนไขในการเข้าสู่อาชีพ รายได้ อนาคตและความก้าวหน้า ความต้องการของตลาดแรงงานเป็นต้น อรอนงค์ ชาญะวัน (2548, หน้า 57-58) กล่าวว่า การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ รายได้และความต้องการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ การได้รับข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ ย่อมส่งผล

ให้บุคคลสามารถตั้งเป้าหมายทางอาชีพและตระหนักว่าอาชีพที่คาดหวังนั้นสามารถตอบสนองความต้องการได้หรือไม่ ผู้วิจัยใช้กิจกรรม “อาชีพที่ฉันเลือกจะเป็นในอนาคต” โดยให้สมาชิกสัมภาษณ์บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจ ศึกษาข้อดีและข้อเสียของอาชีพนั้นจากสื่อต่าง ๆ

3. ขั้นการตั้งเป้าหมายทางอาชีพ (Goal selection) เพื่อให้สมาชิกนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักตนเองและรู้จักอาชีพ มาพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมายทางอาชีพของตนเอง ผู้วิจัยให้สมาชิกทำกิจกรรม “อะไรคือเป้าหมายในอาชีพของฉัน” โดยผู้วิจัยอภิปรายให้สมาชิกเข้าใจเกี่ยวกับ “เป้าหมาย” ชนิดของเป้าหมาย ลักษณะของเป้าหมายที่ดี ขั้นตอนที่จะทำให้เป้าหมายประสบผลสำเร็จ จากนั้นให้สมาชิกเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวม จุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง ข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาดังเป้าหมายทางอาชีพของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไครท์ส (Crite, 1981, pp. 217-223) เรียกว่าการเลือกประเภทอาชีพ (Career choice content) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเลือกประเภทอาชีพ เช่น ต้องการงานเป็นล่าม นักจิตวิทยา เป็นวิศวกร

4. ขั้นการวางแผนอาชีพ (Planning) เพื่อให้สมาชิกนำเป้าหมายทางอาชีพที่กำหนดไว้มาดำเนินการวางแผนอย่างเฉพาะเจาะจงและสามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เป้าหมายประสบผลสำเร็จ โดยแบ่งแผนการออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ในส่วนของการวางแผนอาชีพ ซูเปอร์ได้กล่าวว่า การพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการรู้จักตนเอง การรู้ข้อมูลทางอาชีพ การได้รับข้อมูลเหล่านี้จะทำให้บุคคลสามารถวางแผนเข้าสู่อาชีพตามเป้าหมายที่ตนเองวางไว้ได้ ไครท์ส กล่าวว่า การวางแผนอาชีพ (Planning) จะทำให้บุคคลตระหนักถึงอนาคตข้างหน้าของตนเองได้ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้กิจกรรม “เมตริกซ์ (Matrix) ชีวิต” เพื่อให้สมาชิกเห็นถึงความสำคัญของการวางแผนและ

พิจารณาเป้าหมายทางอาชีพของตนเองว่าต้องดำเนินการวางแผนอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5. ขั้นการแก้ปัญหาทางอาชีพ (Problem solving) เพื่อให้สมาชิกนำความรู้จากการรู้จักตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ มาใช้ในการจัดการแก้ไขปัญหาทางอาชีพที่กำลังประสบอยู่และที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยให้เล่าถึงเรื่องราวที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่อาชีพของแต่ละคน และให้สมาชิกในกลุ่มระดมความคิดช่วยเหลือ หาทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ในขั้นตอนการแก้ปัญหาทางอาชีพ ซูเปอร์ (Super 1990, pp. 206-208) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพเพียงพอจะมีความพร้อม และมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งความพร้อมดังกล่าว ประกอบด้วย ความพร้อมทางร่างกาย จิตใจและสังคม การพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นการเตรียมความพร้อมให้บุคคลได้มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาในครั้งนี้ สามารถช่วยพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพให้นิสิตได้ โดยอาศัยองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ บรรยากาศการสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่มและโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดของ จอห์น โอ ไครท์ส องค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้สามารถทำให้นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1.1 จากการวิจัยพบว่าการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพในระยะก่อนและระยะหลังการปรึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดเรื่องของเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่อาจจะ

น้อยเกินไป ทำให้บางกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถหาข้อมูลที่หลากหลายมาเสนอ หากต้องการให้เห็นผลการเปรียบเทียบที่แตกต่างกันมากกว่านี้ควรมีการจัดกิจกรรม โดยเว้นระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละโปรแกรม และอาจมีการเพิ่มวิทยากรเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลาย

1.2 ควรนำหลักการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) โดยการสร้างเจตคติเชิงบวกต่ออาชีพที่ตนเองสนใจ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้มองเห็นโอกาสมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองเลือก

1.3 นิสิตในระดับอุดมศึกษา ควรเพิ่มหลักการเสริมสร้างนิสัยในการทำงาน ให้นิสิตมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่องานที่จะทำในอนาคต และฝึกให้นิสิตวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รู้ลำดับความสำคัญของงาน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเมื่อออกไปสู่โลกของการทำงาน

1.4 นิสิตระดับอุดมศึกษา ควรเพิ่มความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ลักษณะของงาน ค่าจ้างสวัสดิการ ความก้าวหน้า ความมั่นคง รวมถึงความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเป็นการเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้วยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มในนิสิตชั้นปีที่ 1 ให้นิสิตรู้จักตนเองมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองสนใจ ซึ่งส่งผลต่อการเลือกอาชีพในอนาคต

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติและความสามารถในการเลือกอาชีพของนิสิต ทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น ความมั่นคง ความก้าวหน้า สวัสดิการ โอกาสในการใช้ความรู้ความสามารถที่เรียนมา รวมถึงศึกษาปัจจัยภายนอก เช่น แนวโน้มตลาดแรงงาน โอกาสในการก้าวเข้าสู่อาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- มัลลวีร์ อุดลวัฒน์ศิริ. (2552). *เทคนิคการให้คำปรึกษา : การนำไปใช้*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ คลังนานาวิทยา
- วัชรวิทย์ ทรัพย์มี. (2523). *การแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภชัย อิทธิปาตานนท์. (2540). *ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ*. ปรียญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนมีนาคม 2555)*. วันที่ค้นข้อมูล 22 พฤษภาคม 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.nso.go.th>
- สำนักบัณฑิตแนะแนว. (ม.ป.ป.). *คู่มือแนะแนวอาชีพเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการค้นหาตน ค้นพบงาน*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- อรอนงค์ ชาญญะวัน. (2548). *การแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Achiardi, D. D. (2005). *A New approach to measuring adolescents' career maturity : evaluating career exploration intervention*. Doctoral dissertation, Department of Psychology, Graduate School, Southern Illinois University.
- Crites, J. O. (1981). *Career counseling : Models, methods, and materials*. New York: McGraw- Hill.

- Howell, D. C. (2007). *Statistical methods for psychology* (6th ed.). Belmont, CA: Thomson Brooks-Cole/ Wadsworth.
- Super, D. E. (1960). *The psychology of careers*. New York: Harper & Row.
- _____. (1990). *A life-span, life-space approach to career development*. In *Career choice and development*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Winner, B. T., Brown, D. R., & Michels, K. M. (1990). *Statistical principles in experimental design* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University